

गण्डकी प्रदेश सरकार

कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय

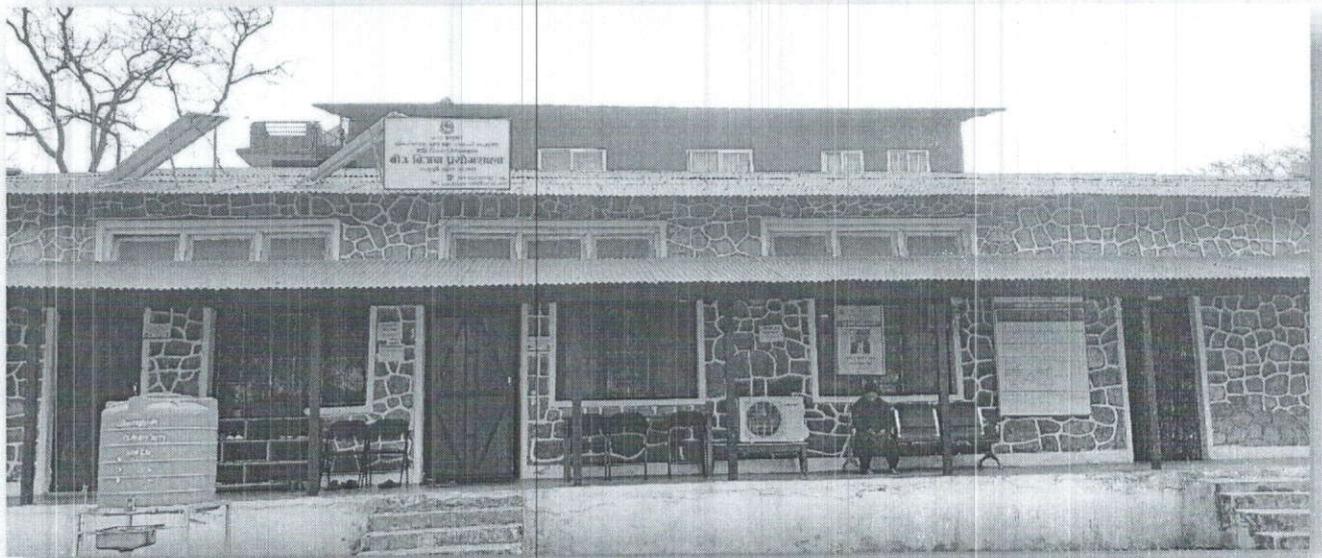
कृषि विकास निर्देशनालय

बीउ बिजन प्रयोगशाला

पोखरा, नेपाल

गण्डकी प्रदेश सरकार
कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ बिजन प्रयोगशाला
पोखरा, नेपाल

स्वतः प्रकाशन (Protective Disclosure)

नेपालको संविधानको धारा २७ मा रहेको नागरिकको सूचनाको हकको भावना बमोजिम सूचनाको हकसम्बन्धी नियामावली २०६४ मा प्रत्येक सार्वजनिक निकायले आफ्ना गतिविधिहरूको विवरण ३/३ महिनामा प्रकाशित गर्नु पर्ने कानूनी व्यवस्था छ। सूचनाको हकसम्बन्धी कानूनको मुलध्येय नै नागरिकले सूचना माग नगरे पनि आफ्नो निकायको पारदर्शिता, जवाफदेहिता र विश्वसनियताको लागि नियमित रूपमा विवरण प्रकाशित गर्ने क्रममा यस बीउ विजन प्रयोगशालाको आ.व. २०७९/०८० को वार्षिक सम्पादित कामको मुख्य मुख्य विवरण प्रस्तुत गरिएको छ।

परिचयः

बीउ विजन भन्नाले भ्रौण बिरूवा (Embryonic plant), खाद्य पदार्थ र सुरक्षात्मक आवरण भएका परिपक्व ओभ्युल (Matured ovule) वा यौनिक वा वानस्पतिक तरिकाले पुनरोत्पादन (Reproduction) गरी बाली उत्पादन गर्नका लागि छर्ने वा रोप्ने काममा प्रयोग गर्न सकिने बीउ विजन वा बीज हो। "बीउ गुनाको बोट र बोट गुनाको फल" गुणस्तरीय बीउ विजनको प्रयोगले मात्र बाली उत्पादकत्व २०-२५ प्रतिशतले बृद्धि हुने तथ्य विभिन्न अध्ययन अनुसन्धानबाट सिद्ध भइसकेको छ। राज्य पुनर्चर्चसंरचना पश्चात देशमा तिन प्रकारका सरकारहरू क्रमशः संघ, प्रदेश र स्थानिय तह रहेका छन्। नेपालको संविधानमा कृषि उत्पादन तथा व्यवस्थापन संग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू स्थानिय तहमा हस्तान्तरण भएका छन् त्यसैगरी कृषि एंव पशु विकास संग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू प्रदेश एंव संघिय सरकार अन्तरगत रहेका छन्। सोहि अनुरूप तत्कालिन क्षेत्रिय बीउ विजन प्रयोगशालाले सम्पादन गर्ने कार्यहरू राज्य पुनर्चर्चसंरचना पश्चात प्रादेशिक स्तरको बीउ विजन प्रयोगशालाले गर्ने गरि यस बीउ विजन प्रयोगशालाको पुनर्स्थापना आ.व. २०७५/०७६ मा भएको हो। प्रदेशस्तरमा बीउ विजन व्यवस्थापनको विषय/क्षेत्रमा नेतृत्व लिने सरकारी निकायको रूपमा रहेको यस प्रयोगशालाको मुख्य कार्य बीउ बालीको निरीक्षण तथा बीउ परीक्षण गर्ने रहेको छ। यसका अलावा प्रदेश सरकारलाई बीउ विजनको क्षेत्रमा आवश्यक राय, सुझाव, उपलब्ध गराउने, बीउ विजन संग सम्बन्धित प्रादेशिक नीति, कार्यविधि एंव निर्देशिकाको मस्यौदा तयार गरि कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयमा आवश्यकताअनुसार पेश गर्न, प्रदेशका लागि आवश्यक गुणस्तरीय श्रोत बीउको परिमाण तथा श्रोतको आंकलन एंव प्रदेश बीउ विजन वासलात तयार गरि कार्यान्वयन गर्न एंव गण्डकी प्रदेशका कृषकहरूलाई आवश्यक परिमाणमा गुणस्तरीय श्रोत बीउ सहज एंव सुलभ तरिकाले उपलब्ध गराउनका लागि योजना तयारी देखि कार्यान्वयन तथा नतिजामुलक अनुगमन समेत गर्ने हेतुले गण्डकी प्रदेशमा मिति २०७५ असोज १० गतेका दिन पोखरा-१७, बिरौटा स्थित कृषि कम्प्लेक्स भित्र बीउ विजन प्रयोगशालाको स्थापना भएको हो।

काम कर्तव्य र अधिकार(क्षेत्राधिकार)

बीउ विजन प्रयोगशाला कार्यालयको काम, कर्तव्य र अधिकार

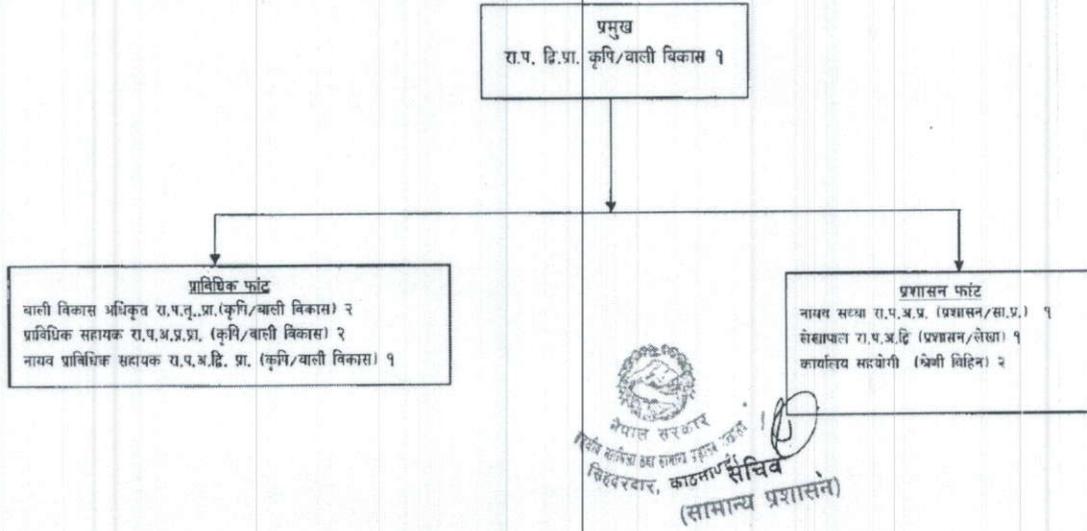
- प्रमाणिकरण पद्धती अनुसार बीउ उत्पादन गर्ने कृषक वा संस्थाको बीउ बाली निरीक्षण, बीउ नमूना संकलन र बीउ परीक्षण गरी तोकिएको मापदण्ड पाइएमा संकेत पत्र जारी गर्ने।
- यथार्थ संकेत पत्र पद्धती अनुसार बीउ उत्पादन गर्ने कृषक वा संस्थाहरूको बीउ परीक्षण गरी गुणस्तर बीउ विजनको प्रमाण जारी गर्ने।
- प्रदेशस्तरमा बीउ विजनको बासलात तयार गरी बीउ विजन व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने। गुणस्तरयुक्त बीउ विजन उपलब्ध गराउन सहयोग गर्ने।
- स्थानीयस्तर तथा प्रदेश भित्र बीउ उत्पादन तथा संकेत पत्र (ट्याग) जारी गर्न प्राविधिक सहयोग गर्ने।
- विभिन्न स्तरका बीउ विजनको उत्पादन तथा उपलब्धताको लागि प्राविधिक एवम् समन्वयात्मक सहयोग गर्ने।
- बीउ विजन सम्बन्धी नीति, ऐन र नियमावली अनुसार निर्देशिका तथा कार्यविधि तयार पारी कार्यान्वयन गर्न अन्य बीउ विजनसँग सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गर्ने तथा परामर्श दिने/लिने।
- विभिन्न बालीको उत्पादन बृद्धि गराउन उच्च गुणस्तरको बीउ विजन उत्पादन, प्रशोधन तथा परीक्षण गरी गुणस्तरयुक्त बीउ विजन सुव्यवस्थित रूपले उपलब्ध गराई सर्वसाधारण जनताको सुविधा तथा आर्थिक हित कायम राख्ने।
- नेपाल World Trade Organization ... को सदस्य भैसकेको सन्दर्भमा अन्तराष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार गुणस्तरीय बीउको उत्पादन तथा आपूर्ति गरी बीउ विजनको आयात प्रतिस्थापन तथा निर्यात प्रवर्द्धन गर्न ऐन कार्यान्वयनले सहयोग गर्ने

दरबन्दी तेरिजः

अनुसूची-४.५.२.१

प्रदेश सरकार
४ नं. प्रदेश
भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ विजन प्रयोगशाला, पोखरा, कास्कीको संगठन संरचना

नेपाल सरकार
कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय
विज्ञान विभाग
सिद्धदेवद्वार, काठमाण्डौ
सचिव
(सामान्य प्रशासन)

अनुसूची-२२ (ग)
प्रदेश सरकार
गण्डकी प्रदेश
भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बीउ विजन प्रयोगशाला पोखरा कास्कीको प्रस्तावित दरबन्दी तेरिज

क्र.सं.	पद	तह	केस	समूह	बीउवा दरबन्दी	अप दरबन्दी	घट दरबन्दी	कुल दरबन्दी	कैफियत
१	संरक्ष वाली विकास अधिकृत	१/१० जी	कृषि	वाली विकास	१	०	०	१	
२	वाली विकास अधिकृत	३/८ जी	कृषि	वाली विकास	२	०	०	२	
३	प्रान्तीयक सहायक/ अधिकृत	२/६ जी	कृषि	वाली विकास	२	०	०	२	
४	सहायक/ अधिकृत	३/६ जी	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	०	१	०	
५	सहायक	४/२ जी	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	०	१	०	१	
६	सहायक/सदरलेखापाल	४/२ जी	प्रशासन	सेवा	१	०	०	१	
७	ना.प्र.स.	४/४ जी	कृषि	वाली विकास	१	०	०	१	
८	हायुका सहायी चालक	केमिनिस्ट	टर्मिनेटर	केमिनिस्ट	०	१	०	१	
९	कार्यालय सहयोगी	केमिनिस्ट	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२	०	०	२	
जम्मा					१०	२	१	१३	

Handwritten signatures and initials at the bottom of the page.

प्रकाशन जनशक्ति विवरण

बीउ बिजन प्रयोगशाला कार्यालयको हाल जनशक्ति व्यवस्थापन निम्नानुसार रहेको छः

क्र.स.	नाम	पद	मोबाइल नं.	इमेल	फोटो
१	अमृत रेग्मी	बाली विकास अधिकृत	९८४१०८१०३०	seedlabgandaki@gmail.com	
२	कमलादेवी श्रेष्ठ	अधिकृत छैठौं (प्रा.)	९८५६०९३१०५	shresthakamala@yahoo.com	
३	रत्न मणि ढकाल	अधिकृत छैठौं (प्रा.)	९८४१०८७७०३	ratnamaidhakal@gmail.com	
४	लु कुमारी ढकाल	सहायकस्तर पाँचौं (प्र.)	९८४६५२४२४७	dklsima97@gmail.com	
५	पुष्पा गौतम	वरिष्ठ लेखा सहायक	९८४६१९२५०६	gautampushpa73@gmail.com	
६	मनजीत राना	प्राविधिक सहायक	९८४३८५७०६९	manjitrana03@gmail.com	
७	बिशु थापा मगर	हलुका सवारी चालक	९८६१९६८५७१		
८	सुवास चौधरी	कार्यालय सहयोगी	९८४६४०६४७८		
९	तिहारी थारू	कार्यालय सहयोगी	९८४८१५१९२२		
१०	छवि खड्का	ना.प्रा.स.	९८६४७२०६७८		DESES करार
११	पवित्रा पाण्डे	ना.प्रा.स.	९८४४१५३५७३		DESES करार

मुख्य कार्यहरू

- बीउ प्रमाणीकरण का लागि बीउ वाली खेत निरीक्षण बीउ परिक्षण बीउ प्रशोधन तथा भण्डारण निरीक्षण तथा अनुगमन
- यथार्थ संकेतपत्र प्रयोजनका लागि बीउ परिक्षण
- बीउ बजारको गुणस्तर प्रवर्दनका लागि नियमित रूपमा बीउ वजारको अनुगमन एवं विश्लेषण
- गुणस्तरिय बीउको प्रयोगका लागि बीउ उत्पादन व्यवस्थापन एवं वजारीकरण सम्बन्धी तालिम/गोष्ठी आदि संचालन
- विभिन्न निकायहरूबाट संचालित बीउ उत्पादन कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा निरीक्षण

प्रविधिक शाखा

- परीक्षणका लागि प्राप्त बीउ विजनको रजिष्टर गरि रेकर्ड राख्ने
- बीउको खडावाली निरीक्षणको लगत राख्ने
- बीउ प्रमाणिकरण कार्यका लागि नमुना संकलन भण्डारण एव प्रशोधन कक्ष निरीक्षण गर्ने
- समय समयमा बीउ वजारको अनुगमन गरि प्रतिवेदन पेश गर्ने
- बीउ परीक्षण कार्य गर्ने
- गुणस्तरिय बीउको प्रवर्दन सम्बन्धमा विभिन्न प्रकारका तालिम तथा गोष्ठीहरू सञ्चालन गर्ने
- प्रदेश स्तरमा प्रयोगहुने वालीहरूको विभिन्न स्तरका बीउ सम्बन्धि तथ्याङ्क अध्यावधिक राख्ने
- प्राविधिक प्रतिवेदन तयार गर्ने
- वार्षिक योजना तयार गर्ने तथा तदनुरूपका प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने

आर्थिक प्रशासन शाखा

लेखा शाखा

- कार्यालयको विनियोजन राजस्व तथा धरौटीको लेखा राख्ने।
- मासिक वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने।
- आन्तरिक तथा अन्तिम लेखा परीक्षण गर्ने गराउने।

प्रसाशन शाखा

- कार्यालयका कर्मचारीहरूको दैनिक प्रशासनिक व्यवस्थापन गर्ने।
- कार्यालयको जिन्सी सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने।

- कार्यालयको नियमित मासिक बैठक संचालन गर्ने।
- कार्यालयमा प्राप्त एवं प्रेषण गरिएका पत्रहरूको अभिलेख राख्ने।

कार्यालयको सेवा क्षेत्र (सेवा प्रवाह गर्ने)

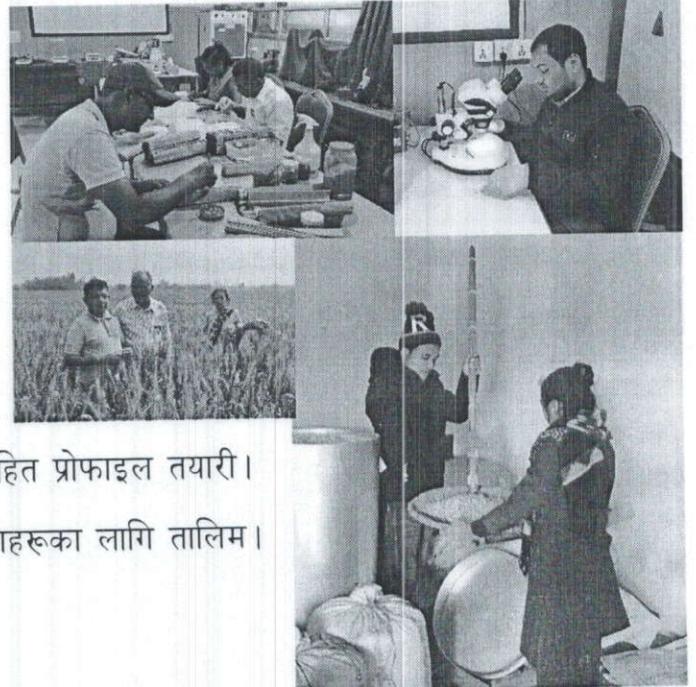
नेपालको संविधान अनुसार नेपालको शासकीय स्वरूप संघीय संरचनामा नेपाललाई ७५३ स्थानीय तह, ७ प्रदेश र संघीय सरकारको रूपमा विभाजन गरिएको छ। यो विभाजन मध्ये यस गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत धौलागिरी अञ्चलका ४ जिल्ला म्याग्दी, मुस्ताङ्ग, पर्वत र बागलुङ्ग, गण्डकी अञ्चलका गोरखा, लमजुङ्ग, मनाङ्ग, स्याङ्गजा, कास्की र तनहुँ एवम् लुम्बिनी अञ्चलको नवलपरासी जिल्लाको बर्दघाट सुस्ता पूर्वको भू-भाग नवलपुर गरी जम्मा ११ जिल्ला रहेका छन्। बीउ विजन प्रयोगशाला कार्यालयको सेवा क्षेत्र गण्डकी प्रदेश भर रहेको छ।

कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवाहरू:

बीउ विजन प्रयोगशाला कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवाहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

- बीउ विजन सम्बन्धी स्थलगत तालिम।
- प्रदेशस्तर बीउ उत्पादक तालिम।
- बीउ प्रमाणिकरण।
- बीउ नमूना परीक्षण।
- बजारबाट बीउ नमूना संकलन।
- बीउ भण्डार अनुगमन निरीक्षण।
- बीउ बाली खेत निरीक्षण।
- प्रदेशस्तर बीउ उत्पादन, प्रशोधन कार्यमा संलग्न कृषकहरूको विवरण सहित प्रोफाइल तयारी।
- बीउ विजन उत्पादक तथा सरोकारवालाहरूका लागि तालिम।

- सरोकारवाल निकायको समन्वयमा बीउ बजार अनुगमन।

सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि:

<div style="text-align: center;"> <p>राष्ट्रको प्रदेश सरकार कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय कृषि विकास निर्देशनालय बीउ बिजन प्रयोगशाला पोखरा, नेपाल</p> <h3>नागरिक बडापत्र</h3> </div>							
क्र.सं.	सेवाको प्रकृति	सेवाप्राहीले पुर्याउनु पर्ने प्रक्रिया र पेश गर्नुपर्ने कागजात	लाग्ने शुल्क/दस्तुर	लाग्ने समय अवधि	सेवा प्रदान गर्ने जिम्मेवार कर्मचारी, शाखा/फोटो र कार्य कक्ष	गुनासो सुन्ने पदाधिकारी	कैफियत
१	बीउ बाली खेत निरीक्षण	बीउ बिजन प्रमाणिकरण निर्देशिका, २०७४ को अनुसूचि ४ अनुसारको पूर्व जानकारी फाराम	रु. ३२०।- प्रति हेक्टर	खडा बाली अवधिसम्म	प्राविधिक शाखा	प्रमुख	
२	सूचित भएका बीउ बिजनहरूको जानकारी उपलब्ध गराउने	निवेदन	नि:शुल्क	१ दिन	प्राविधिक शाखा	प्रमुख	
३	बीउ उत्पादक, व्यवसायिहरू तथा प्राविधिकहरूलाई बीउ बिजन सम्बन्धि तालिम दिने	सहभागीहरूको विवरण सहित तालिमको माग गरिएको निवेदन	नि:शुल्क	वार्षिक कार्यक्रम अनुसार	प्राविधिक शाखा	प्रमुख/बीउ बिजन गणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन,	
४	बीउमा संकेत पत्र (ट्याग) जारी गर्ने	बीउ बिजन प्रमाणिकरण निर्देशिका, २०७४ अनुसार बीउ बाली खेत निरीक्षण गरेको फाराम र बीउ परीक्षण प्रतिवेदन	रु. १००।- प्रति मे.टन	बीउ तयार भएपछि	प्राविधिक शाखा	प्रमुख	
५	बीउ परिक्षणको लागि बीउ नमूना संकलन गर्ने	निवेदन	रु. २१४।- प्रति नमूना	३० दिन	प्राविधिक शाखा	प्रमुख	
६	बीउ बिजन परीक्षण	बीउ बिजनको नमूना संकलन कार्यविधि, २०७३ को अनुसूचि ३ अनुसारको नमूना विवरण फाराम सहित निवेदन र बीउ नमूना	प्रति नमूना		प्राविधिक शाखा	प्रमुख	
	सम्पूर्ण परीक्षण (उमारशक्ति, भौतिक शुद्धता र चिस्यान)		रु. ५५७/-	३० दिन			
	उमारशक्ति परीक्षण		रु. २२९/-	३० दिन			
	शुद्धता परीक्षण		रु. १७४/-	७ दिन			
	चिस्यान परीक्षण		रु. १५४/-	७ दिन			
	जिवितपना परीक्षण		रु. २८९/-	७ दिन			
	ओजस परीक्षण		रु. २३२/-	७ दिन			
बीउ स्वास्थ्य परीक्षण	रु. ३५९/-	३० दिन					

निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी

गण्डकी प्रदेशको सुशासन ऐन, २०७६ र नियमावली, २०७७ मा भएको व्यवस्था बमोजिम

निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी:

श्री रत्न मणि ढकाल, अधिकृतस्तर छैटौं (प्राविधिक)

सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पदः

सूचना अधिकारी श्री कमलादेवी श्रेष्ठ, अधिकृतस्तर छैटौं (प्राविधिक) फोन नं. ९८५६०१३१०५

प्रमुख श्री अमृत रेग्मी, बाली विकास अधिकृत फोन नं. ९८५६०१३१०१

ऐन नियम विनियम वा निर्देशिकाको सूचीः

१. राष्ट्रिय बीउ विजन नीति, २०५६
२. बीउ विजन ऐन, २०४५
३. बीउ विजन नियमावली, २०६९
४. बीउ विजनको दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच (सन् २०१३-२०२५)
५. कृषि विकास रणनीति (सन् २०१५ -२०३५)
६. निर्देशिकाहरू ११, कार्यविधि १ र प्रस्तावना १ २०७३ र २०७

सम्पादित कार्य, आम्दानी खर्च तथा आर्थिक कारोबार सम्बन्धी अद्यावधिक विवरणः

मंसिर महिनाको मासिक प्रगति प्रतिवेदन २०८०/८१											
आ.व. २०८०/८१											
बजेट रु हजारमा											
बजेट शीर्षक तथा कार्यालयको नाम	स्वीकृत जम्मा वार्षिक बजेट			प्रथम त्रैमासिक जम्मा स्वीकृत बजेट		वार्षिक विनियोजनको तुलनामा हालसम्मको खर्च प्रतिशत			संबन्धित आयोजना कार्यक्रम अन्तर्गत मंसिर महिना सम्म भए गरेका मुख्य क्रियाकलापहरु	मंसिर, महिना सम्मको बेहजु रु हजारमा	मंसिर महिना सम्मको राजस्व रकम रु हजारमा
	पुजिगत	चालु	जम्मा	पुजिगत	चालु	पुजिगत	चालु	जम्मा			
प्रदेश तर्फको जम्मा (विशेष अनुदान समेतको)	२५४०	१६७७४	१९३१४	१६	४०२५	०	१८.९८१७६	१६.४८५४५	विभिन्न बालीको १.३८ मे.टन मुल बीउ, १.७३ मे.टन. प्रमाणित बीउ प्रमाणीकरण गरिएको	०	५२५३६
शितोष्ण फलफूल विकास आयोजना को मात्र			०						विभिन्न बालीको ०.२५ रोपनी प्रजनन, ४.४ हे.मुल बीउ, ४.३ मे.टन. प्रमाणित बीउ, १७९ मे.टन. उन्नत बीउ खेत निरीक्षण गरिएको		
मकै बीउ उत्पादन तथा मकै बाली प्रवर्द्धन आयोजना मात्र			०								
समुदायस्तरमा प्रविधियुक्त कृषि उत्पादन प्रवर्द्धन आयोजनाको मात्र (जम्मा)	०.	०.	०	०.	०.				१६६ बीउ नमूनाको परीक्षणमा २० बटा मात्र स्तर बाहिर र १४६ बटा स्तर भित्र रहेको पाईयो।		

समुदायस्तरमा प्रशोधनयोग्य आलु प्रवर्धन कार्यक्रम (स्मार्ट प्रविधियुक्त)			०							
खायन आलु प्रवर्धन कार्यक्रम			०							
चैते धान प्रवर्धन कार्यक्रम (स्मार्ट प्रविधियुक्त)			०							
संघिय सशर्त तर्फको कार्यक्रम	०.	७६१०.	७६१०	०.	२२८३.		५.३८७६४ ८	५.३८७६४ ८	स्थानीय तहका २८ जना कृषि प्राविधिकलाई DESES अभिमुखीकरण गरिएको	
DoA	०	७६१०.	७६१०	०.	२२८३.					
ADS			०							
PMAMP			०							
कुल जम्मा	##### #	२४३८४.० ०	२६९२ ४	१६.० ०	६३०८.० ०	०	१४.७३९१ ७	१३.३४८६ ९		नरहेको